

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 11 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Gedimino Sagačio, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinės bylos dalį pagal **ieškovių uždarnosios akcinės bendrovės „HSC Baltic“, uždarnosios akcinės bendrovės „Mitnija“ ir uždarnosios akcinės bendrovės „Montuotojas“** kasacinius skundus dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 21 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovių uždarnosios akcinės bendrovės „Montuotojas“, uždarnosios akcinės bendrovės „Mitnija“, uždarnosios akcinės bendrovės „HSC Baltic“ ir uždarnosios akcinės bendrovės „Axis Power“ ieškinio atsakovei Vilniaus miesto savivaldybės administracijai reikalavimą pripažinti neteisėtu atsakovės sprendimą įtraukti ieškoves į Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje skelbiamą Nepatikimų tiekėjų sąrašą, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, bankrutuojanti uždaroji akcinė bendrovė „Active Construction Management“, uždaroji akcinė bendrovė „Vilniaus vystymo kompanija“,

n u r o d o :

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių daugianarį tiekėjų sudarantiems ūkio subjektams (jungtinės veiklos partneriams) taikomus padarinius už netinkamai vykdytą ir dėl esminio pažeidimo nutrauktą viešojo pirkimo sutartį, aiškinimo ir taikymo.
2. Šalių ginčas patenka į *nacionalinio* – Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) – ir *Europos Sąjungos* – Europos Parlamento ir Tarybos 2014 m. vasario 26 d. direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (toliau – Direktyva 2014/24) ir Tarybos 1989 m. gruodžio 21 d. direktyvos 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo (toliau – Direktyva 89/665) – teisinio reguliavimo sritį.
3. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 267 straipsnio nuostatas Europos Sąjungos institucijų aktų išaiškinimo klausimui iškilus nagrinėjant bylą valstybės narės teisme, kurio sprendimas pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas teismine tvarka, tas teismas dėl jo kreipiasi į Teisingumo Teismą (SESV 267 straipsnio 1 dalies b punktas, 3 dalis).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra galutinė instancija nagrinėjant šią bylą ir jo priimtas procesinis sprendimas būtų galutinis ir neskundžiamas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 362 straipsnis).

4. Dėl šalių ginčui taikytinos Europos Sąjungos teisės turinio ir ją aiškinančios jurisprudencijos aiškinimo kasacinis teismas kreipiasi į Teisingumo Teismą, kad šis priimtų prejudicinį sprendimą nagrinėjamoje byloje. Poreikis kreiptis į Teisingumo Teismą grindžiamas tuo, kad šalių ginčui spręsti aktualių kai kurių Europos Sąjungos teisės normų turinys iki galo nėra aiškus taikant tiek *acte clair*, tiek *acte éclairé* doktrinas.
5. Dėl šalių ginčui taikytino teisinio reguliavimo atskirai pažymėtina, kad atsakovė Vilniaus miesto savivaldybės administracija (toliau – ir atsakovė, perkančioji organizacija) ginčo viešąjį darbų pirkimą (toliau – Pirkimas) paskelbė 2016 m. gruodžio 7 d., o perkančioji organizacija su ieškovėmis uždarąja akcine bendrove „Montuotojas“, uždarąja akcine bendrove „Mitnija“, uždarąja akcine bendrove „HSC Baltic“, uždarąja akcine bendrove „Axis Power“ (toliau kartu – ir bendraieškės, ieškovės) ir trečiuoju asmeniu bankrutuojančia uždarąja akcine bendrove „Active Construction Management“ (buvusi UAB „Irdaiva“) 2017 m. birželio 5 d. sudarė Sutartį Nr. A62-50/17(3.10.21-TD2) dėl Vilniaus daugiafunkcio Lazdynų sveikatinimo centro Erfurto g. 13, Vilniuje, statybos darbų (toliau – Rangos sutartis).
6. Direktyvos 2014/24 90 straipsnyje, *inter alia* (be kita ko), nurodyta, kad valstybės narės užtikrina, jog įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip 2016 m. balandžio 18 d., o 91 straipsnyje – Direktyva 2004/18/EB panaikinama nuo 2016 m. balandžio 18 d. Taigi, Direktyvos 2014/24 nuostatos Lietuvos teisinėje sistemoje turėjo būti įgyvendintos nuo 2016 m. balandžio 18 d. Vis dėlto Direktyvos 2014/24 nuostatos į VPĮ buvo perkeltos tik 2017 m. gegužės 2 d. įstatymu, šis pradėjo galioti nuo 2017 m. liepos 1 d. Teisėjų kolegijos vertinimu, pagal Lietuvos teisę viešojo pirkimo sutarties nutraukimui taikytina ne viešojo pirkimo paskelbimo, o viešojo pirkimo sutarties metu galiojusios VPĮ nuostatos.
7. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad, sprendžiant ginčą dėl viešojo pirkimo sutarties pakeitimo, taikytinas reguliavimas, galiojęs ne viešojo pirkimo sutarties sudarymo (ar viešojo pirkimo paskelbimo) metu, o kai iškilo poreikis keisti sutartinių santykių turinį. Tokia išvada neprieštarauja principui *lex retro non agit* (įstatymas neturi atgalinio veikimo galios) ir teisės normoms, kuriose yra išreikštas šis principas, įskaitant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir CK) 6.157 straipsnio 2 dalį, nes pripažįstamas perspektyvus (nukreiptas į ateitį) teisinio reguliavimo galiojimas būtent tai sutartinių teisinių santykių stadijai, kuri trunka nuo reguliavimo įsigaliojimo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. sausio 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-27-916/2018 29 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Tokią poziciją patvirtina ir Lietuvos įstatymų leidėjo valia 2016 m. įtvirtinus Nepatikimų tiekėjų sąrašą ir VPĮ pakeitimo įstatyme atskirai nurodžius, kad naujasis reguliavimas taikytinas ir prieš tai sudarytoms viešojo pirkimo sutartims.
8. Vis dėlto tokia pati teisės normų taikymo laiko atžvilgiu išvada *per se* (savaiame) netaikytina dėl ES viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo. Pagal Teisingumo Teismo praktiką viešiesiems pirkimams paprastai taikytina direktyva, galiojanti tuo momentu, kai perkančioji organizacija pasirenka procedūrą, kurią taikys, ir galutinai išsprendžia klausimą, ar privaloma iš anksto skelbti konkursą viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti; atsižvelgiant į tai, situacija, kai perkančioji organizacija viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą pradėjo dar galiojant Direktyvai 2004/18, bet sutartis sudaryta po šios direktyvos panaikinimo, t. y. po 2016 m. balandžio 18 d., patenka į Direktyvos 2014/24 taikymo sritį, jei perkančioji organizacija klausimą dėl to, ar privalėjo iš anksto skelbti konkursą viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti, galutinai išsprendė po šios datos (žr., pvz., Teisingumo Teismo 2019 m. spalio 3 d. sprendimo byloje *Irgita*, C-285/18, 31, 36 punktus).
9. Kasacinio teismo vertinimu, pirmiau nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencija nagrinėjamo ginčo kontekste, atsižvelgiant į tai, kad Rangos sutartis buvo sudaryta ir vykdoma nebegaliojant

Direktyvai 2004/18, suponuoją Direktyvos 2014/24 nuostatų taikymą. Jei Teisingumo Teismas prieis prie kitų išvadų, jis turės galimybę jam pateiktus klausimus atitinkamai reformuluoti.

10. Iš bylos duomenų matyti, kad Rangos sutarties vertė – 21 793 166,72 Eur be PVM, ji viršija minimalią tarptautinių pirkimų vertę, todėl šalių ginčas neabejotinai patenka į Europos Sąjungos viešųjų pirkimų teisės reguliavimo sritį, nepriklausomai nuo to, kuri direktyva – 2014/24 ar 2004/18 – taikytina nagrinėjamam ginčui.
11. Atsižvelgdama į tai, kad kasacinis teismas į Teisingumo Teismą kreipiasi negalutine nutartimi (CPK 260 straipsnis), t. y. ja šalių ginčas neišsprendžiamas iš esmės, teisėjų kolegija, nepažeisdama CPK 361 straipsnio nuostatų, bylos teisės ir fakto klausimus pristatys tik tiek, kiek reikalinga procesui dėl prejudicinio sprendimo priėmimo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-266-378/2017 7 punktą).
12. Šiame kontekste, be kita ko, atskirai atkreiptinas dėmesys į tai, kad šalių ginčas susideda iš kelių tarpusavyje susijusių aspektų: klausimų, kuri Rangos sutarties šalis atsakinga už jos pabaigą (Rangos sutarties vienašalio nutraukimo teisėtumo aspektas) ir kokie padariniai turėtų būti taikomi ieškovėms, jei bus pripažinta, kad būtent jos netinkamai vykdė sutartį (ūkio subjektų įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą aspektas).
13. Kasacinis teismas dėl pirmojo aspekto 2021 m. lapkričio 11 d. priėmė dalinę nutartį ir galutinai nusprendė, kad atsakovės sprendimas dėl ieškovių veiksmų (esminio sutarties pažeidimo) vienašališkai nutraukti Rangos sutartį pripažintinas teisėtu. Taigi, procesinis sprendimas dėl šios ginčo dalies įgijo *res judicata* (galutinis teismo sprendimas) galią. Atsižvelgiant į tai, faktinės aplinkybės (ir aktualus nacionalinis teisinis reguliavimas) dėl Rangos sutarties vykdymo, *inter alia*, jos nutraukimo, šioje nutartyje bus pristatytos tik siekiant atskleisti šalių ginčo dalį dėl ūkio subjektų sutartinių pareigų pažeidimo teisinių padarinių. Be to, šia nutartimi nedaromas poveikis jau išspręstai šalių ginčo daliai dėl Rangos sutarties nutraukimo teisėtumo.

I. Šalių ginčui spręsti aktualus Lietuvos teisinis reguliavimas

14. VPĮ 2 straipsnyje („Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“), *inter alia*, įtvirtinta:

<...>

36. **Tiekėjas** – ūkio subjektas – fizinis asmuo, privatusis ar viešasis juridinis asmuo, kita organizacija ir jų padalinys arba tokių asmenų grupė, įskaitant laikinas ūkio subjektų asociacijas, kurie rinkoje siūlo atlikti darbus, tiekti prekes ar teikti paslaugas.

15. VPĮ 46 straipsnyje („Tiekėjo pašalimo pagrindai“), *inter alia*, nurodyta:

<...>

4. Perkančioji organizacija pašalina tiekėją iš pirkimo procedūros, jeigu:

<...>

6) tiekėjas yra neįvykdęs pirkimo sutarties, sudarytos vadovaujantis šiuo įstatymu, Viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymu ar Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymu, ar koncesijos sutarties ar netinkamai ją įvykdęs ir tai buvo esminis sutarties pažeidimas, kaip nustatyta Civiliniame kodekse (toliau – esminis pirkimo sutarties pažeidimas), dėl kurio per pastaruosius 3 metus buvo nutraukta sutartis arba per pastaruosius 3 metus buvo priimtas ir įsiteisėjęs teismo sprendimas, kuriuo tenkinamas perkančiosios organizacijos, perkančiojo subjekto ar suteikiančiosios institucijos reikalavimas atlyginti nuostolius, patirtus dėl to, kad tiekėjas

sutartyje nustatytą esminę sutarties sąlygą vykdė su dideliais arba nuolatiniiais trūkumais, ar per pastaruosius 3 metus buvo priimtas perkančiosios organizacijos sprendimas, kad tiekėjas sutartyje nustatytą esminę sutarties sąlygą vykdė su dideliais arba nuolatiniiais trūkumais ir dėl to buvo pritaikyta sutartyje nustatyta sankcija. Šiuo pagrindu tiekėjas taip pat pašalinamas iš pirkimo procedūros, kai, vadovaujantis kitų valstybių teisės aktais, per pastaruosius 3 metus nustatyta, kad jis, vykdydamas ankstesnę pirkimo sutartį, ankstesnę pirkimo sutartį su perkančiuoju subjektu arba ankstesnę koncesijos sutartį, sutartyje nustatytą esminį reikalavimą vykdė su dideliais arba nuolatiniiais trūkumais ir dėl to ta ankstesnė sutartis buvo nutraukta anksčiau, negu toje sutartyje nustatytas jos galiojimo terminas, buvo pareikalauta atlyginti žalą ar taikomos kitos panašios sankcijos. Perkančioji organizacija iš pirkimo procedūros pašalina tiekėją ir tuo atveju, kai ji turi įtikinamų duomenų, kad tiekėjas yra įsteigtas, siekiant išvengti šio pašalinimo pagrindo taikymo.

<...>

7. Perkančioji organizacija tiekėją pašalina iš pirkimo procedūros bet kuriame pirkimo procedūros etape, jeigu paaiškėja, kad dėl savo veiksmų ar neveikimo prieš pirkimo procedūrą ar jos metu jis atitinka bent vieną iš pirkimo dokumentuose nustatytų tiekėjo pašalinimo pagrindų.

8. Jeigu tiekėjas neatitinka reikalavimų, nustatytų pagal šio straipsnio 1, 4 ir 6 dalis, perkančioji organizacija jo nepašalina iš pirkimo procedūros, kai yra abi šios sąlygos kartu:

1) tiekėjas pateikė perkančiajai organizacijai informaciją apie tai, kad ėmėsi šių priemonių:

a) savanoriškai sumokėjo arba įsipareigojo sumokėti kompensaciją už žalą, padarytą dėl šio straipsnio 1, 4 ar 6 dalyje nurodytos nusikalstamos veikos arba pažeidimo, jeigu taikytina;

b) bendradarbiavo, aktyviai teikė pagalbą ar ėmėsi kitų priemonių, padedančių iširti, išaiškinti jo padarytą nusikalstamą veiką ar pažeidimą, jeigu taikytina;

c) ėmėsi techninių, organizacinių, personalo valdymo priemonių, skirtų tolesnių nusikalstamų veikų ar pažeidimų prevencijai;

2) perkančioji organizacija įvertino tiekėjo informaciją, pateiktą pagal šios dalies 1 punktą, ir priėmė motyvuotą sprendimą, kad priemonės, kurių ėmėsi tiekėjas, siekdamas įrodyti savo patikimumą, yra pakankamos. Šių priemonių pakankamumas vertinamas atsižvelgiant į nusikalstamos veikos ar pažeidimo rimtumą ir aplinkybes. Perkančioji organizacija turi pateikti tiekėjui motyvuotą sprendimą raštu ne vėliau kaip per 10 dienų nuo šios dalies 1 punkte nurodytos tiekėjo informacijos gavimo.

16. VPĮ 91 straipsnyje („Pirkimo sutarties neįvykdymas ar netinkamas įvykdymas“) nustatyta:

1. Perkančioji organizacija ne vėliau kaip per 10 dienų Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje Viešųjų pirkimų tarnybos nustatyta tvarka skelbia informaciją apie pirkimo sutarties neįvykdžiusius ar netinkamai ją įvykdžiusius tiekėjus (tiekėjų grupės atveju – visus grupės narius), taip pat apie ūkio subjektus, kurių pajėgumais rėmėsi tiekėjas ir kurie su tiekėju prisiėmė solidarią atsakomybę už pirkimo sutarties įvykdymą pagal šio įstatymo 49 straipsnio 5 dalį, jeigu pažeidimas įvykdytas dėl tos pirkimo sutarties dalies, kuriai jie buvo pasitelkti, kai:

1) sutartis nutraukta dėl esminio pirkimo sutarties pažeidimo arba priimtas perkančiosios organizacijos sprendimas, kad tiekėjas pirkimo sutartyje nustatytą esminę pirkimo sutarties sąlygą vykdė su dideliais arba nuolatiniiais trūkumais ir dėl to perkančioji organizacija pritaikė sutartyje nustatytą sankciją;

2) priimtas teismo sprendimas, kuriuo tenkinamas perkančiosios organizacijos reikalavimas atlyginti nuostolius, patirtus dėl to, kad tiekėjas sutartyje nustatytą esminę pirkimo sutarties sąlygą vykdė su dideliais arba nuolatiniiais trūkumais.

2. Šio įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 6 punkte ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytas terminas skaičiuojamas:

1) jeigu tiekėjas nesikreipė į teismą, ginčydamas pirkimo sutarties nutraukimą dėl esminio pirkimo sutarties pažeidimo ar perkančiosios organizacijos sprendimą, kad tiekėjas pirkimo sutartyje nustatytą esminę pirkimo sutarties sąlygą vykdė su dideliais arba nuolatiniiais trūkumais ir dėl to perkančioji organizacija pritaikė sutartyje nustatytą sankciją, – nuo šio įstatymo 102 straipsnio 4 dalyje nurodyto termino pabaigos;

2) jeigu tiekėjas kreipėsi į teismą, ginčydamas pirkimo sutarties nutraukimą dėl esminio pirkimo sutarties pažeidimo ar perkančiosios organizacijos sprendimą, kad tiekėjas pirkimo sutartyje nustatytą esminę pirkimo sutarties sąlygą vykdė su dideliais arba nuolatiniiais trūkumais ir dėl to perkančioji organizacija pritaikė sutartyje nustatytą sankciją, – nuo teismo sprendimo, kuriuo nustatoma, kad nėra pagrindo tenkinti tiekėjo reikalavimą, įsiteisėjimo dienos;

3) nuo teismo sprendimo, kuriuo tenkinamas perkančiosios organizacijos reikalavimas atlyginti nuostolius, patirtus dėl to, kad tiekėjas sutartyje nustatytą esminę pirkimo sutarties sąlygą vykdė su dideliais arba nuolatiniiais trūkumais, įsiteisėjimo dienos.

3. Perkančioji organizacija, Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje paskelbusi šio straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas apie tai informuoja tiekėją.

17. VPĮ 101 straipsnyje („Teisė ginčyti perkančiosios organizacijos veiksmus ar priimtus sprendimus“), *inter alia*, nurodyta:

1. Tiekėjas, kuris mano, kad perkančioji organizacija nesilaikė šio įstatymo reikalavimų ar nepagrįstai nutraukė sutartį dėl esminio pirkimo sutarties pažeidimo ir tuo pažeidė ar pažeis jo teisėtus interesus, šiame skyriuje nustatyta tvarka gali kreiptis į apygardos teismą, kaip pirmosios instancijos teismą, dėl:

1) perkančiosios organizacijos sprendimų, neatitinkančių šio įstatymo reikalavimų, panaikinimo ar pakeitimo;

2) žalos atlyginimo;

3) pirkimo sutarties ar preliminariosios sutarties pripažinimo negaliojančia;

4) alternatyvių sankcijų taikymo pagal šio įstatymo 106 straipsnio 1 dalį;

5) pirkimo sutarties nutraukimo dėl esminio pirkimo sutarties pažeidimo pripažinimo nepagrįstu.

2. Tiekėjas gali pateikti prašymą teismui dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

<...>

18. CK 6.6 straipsnyje („Solidarioji skolininkų pareiga“), *inter alia*, nustatyta:

1. Solidarioji skolininkų prievolė nepreziumuojama, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis. Ji atsiranda tik įstatymų ar šalių susitarimu nustatytais atvejais, taip pat kai prievolės dalykas yra nedalus.

<...>

3. Solidarioji skolininkų pareiga preziumuojama, jeigu prievolė susijusi su paslaugų teikimu, jungtine veikla arba kelių asmenų veiksmis padarytos žalos atlyginimu.

4. Jeigu skolininkų pareiga yra solidari, tai kreditorius turi teisę reikalauti, kad prievolę įvykdytų tiek visi ar keli skolininkai bendrai, tiek bet kuris iš jų skyrium, be to, tiek ją visą, tiek jos dalį.

5. Kreditorius, kuriam solidariosios prievolės visiškai neįvykdė vienas iš skolininkų, turi teisę reikalauti, kad likusią prievolės dalį įvykdytų bet kuris iš kitų skolininkų arba visi jie bendrai.

6. Bendraskoliai yra įpareigoti iki to laiko, kada bus įvykdyta visa prievolė.

<...>

19. CK 6.15 straipsnyje („Prievolės neįvykdymas dėl vieno iš bendraskolių kaltės solidariosios pareigos atveju“), *inter alia*, nurodyta:

1. Jeigu prievolę įvykdyti negalima dėl vieno iš bendraskolių kaltės, kiti bendraskoliai neatleidžiami nuo atsakomybės už prievolės neįvykdymą.

<...>

20. CK 6.217 straipsnyje („Sutarties nutraukimas“) įtvirtinta:

1. Šalis gali nutraukti sutartį, jeigu kita šalis sutarties neįvykdo ar netinkamai įvykdo ir tai yra esminis sutarties pažeidimas.

2. Nustatant, ar sutarties pažeidimas yra esminis, ar ne, turi būti atsižvelgiama į tai:

1) ar nukentėjusi šalis iš esmės negauna to, ko tikėjosi iš sutarties, išskyrus atvejus, kai kita šalis nenumatė ir negalėjo protingai numatyti tokio rezultato;

2) ar pagal sutarties esmę griežtas prievolės sąlygų laikymasis turi esminės reikšmės;

3) ar prievolė neįvykdyta tyčia ar dėl didelio neatsargumo;

4) ar neįvykdymas duoda pagrindą nukentėjusiai šaliai nesitikėti, kad sutartis bus įvykdyta ateityje;

5) ar sutarties neįvykdžiusi šalis, kuri rengėsi įvykdyti ar vykdė sutartį, patirtų labai didelių nuostolių, jeigu sutartis būtų nutraukta.

3. Kai sutarties įvykdymo terminas praleistas, nukentėjusi šalis gali nutraukti sutartį, jeigu kita šalis neįvykdo sutarties per papildomai nustatytą terminą.

4. Kitais šiame straipsnyje nenumatytais pagrindais sutartį galima nutraukti tik teismo tvarka pagal suinteresuotos šalies ieškinį.

5. Vienašališkai sutartis gali būti nutraukta joje numatytais atvejais.

21. CK 6.219 straipsnyje („Iš anksto numatomas sutarties neįvykdymas“) įtvirtinta:

Šalis gali nutraukti sutartį, jeigu iki sutarties įvykdymo termino pabaigos iš konkrečių aplinkybių ji gali numanyti, kad kita šalis pažeis sutartį iš esmės.

22. CK 6.969 straipsnyje („Jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties samprata“), *inter alia*, nustatyta:

1. Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartimi du ar daugiau asmenų (partnerių), kooperuodami savo turtą, darbą ar žinias, įsipareigoja veikti bendrai tam tikram, neprieštaraujančiam įstatymui tikslui arba tam tikrai veiklai.

<...>

23. CK 6.975 straipsnyje („Partnerių atsakomybė pagal bendras prievoles“) įtvirtinta:

1. Jeigu jungtinės veiklos sutartis nėra susijusi su ūkine komercine partnerių veikla, kiekvienas partneris atsako pagal bendras sutartines prievoles visu savo turtu proporcingai jo dalies dydžiui.
2. Pagal bendras nesutartines prievoles partneriai atsako solidariai.
3. Jeigu jungtinės veiklos sutartis susijusi su ūkine komercine partnerių veikla, visi partneriai pagal bendras prievoles atsako solidariai, nepaisant šių prievolių atsiradimo pagrindo.

24. CK 6.978 straipsnyje („Jungtinės veiklos sutarties pabaiga“), *inter alia*, nurodyta:

1. Jungtinės veiklos sutartis baigiasi:

<...>

2) iškelus vienam iš partnerių bankroto bylą, išskyrus šios dalies 1 punkte nustatytas išimtis;

3) vienam iš partnerių mirus ar jį likvidavus, ar reorganizavus, jeigu jungtinės veiklos sutartis ar vėlesnis likusių partnerių susitarimas nenustato išsaugoti jungtinės veiklos sutartį tarp likusių partnerių arba pakeisti mirusį (likviduotą ar reorganizuotą) partnerį jo teisių perėmėjais;

<...>

3. Nuo jungtinės veiklos sutarties pabaigos momento jos dalyviai solidariai atsako tretiesiems asmenims pagal neįvykdytas bendras prievoles.

<...>

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

II. Pagrindinės šalių ginčo aplinkybės ir jo eiga teismo procese

25. Kaip nurodyta pirmiau, perkančioji organizacija paskelbė apie Pirkimą 2016 m. gruodžio 7 d.
26. Bendraieškės, siekdamos dalyvauti Pirkime, 2017 m. sausio 30 d. sudarė Jungtinės veiklos sutartį, joje, *inter alia*, įtvirtinta, kad dalyvavimo Pirkime ir projekto, t. y. būsimos viešojo pirkimo sutarties, vykdymo tikslu bendrus reikalus tvarko ir partnerėms atstovauja pagrindinė partnerė – UAB „Active Construction Management“, turinti teisę visų jų vardu ir dėl jų interesų joms atstovauti visose įstaigose, įmonėse, organizacijose. Jungtinės veiklos sutarties partnerės susitarė, kad, laimėjus Pirkimą, įsipareigojimų vertės (įnašo į bendrą veiklą) dalis, įeinanti į bendrą pasiūlymo kainą, sudarys: UAB „Active Construction Management“ (buvęs pavadinimas „Irdaiva“) – 65 proc.; UAB „HSC Baltic“ – 15 proc.; UAB „Axis Power“ – 10 proc.; UAB „Mitnija“ – 5 proc.; UAB „Montuotojas“ – 5 proc.
27. Kaip nurodyta pirmiau, ieškovės kartu su savo partnere UAB „Active Construction Management“ 2017 m. birželio 5 d. sudarė Rangos sutartį su atsakove. Sutartyje, *inter alia*, nustatyta, kad rangos darbų terminas 18 mėn., t. y. iki 2018 m. gruodžio 5 d.
28. Rangos sutartis nebuvo įvykdyta laiku, tiekėjas (bendraieškės ir trečiasis asmuo) ginčijosi su perkančiąja organizacija dėl techninio projekto kokybės ir kitų aspektų, dėl jų ginčo buvo sprendžiama teisme. Galiausiai 2019 m. rugpjūčio 21 d. atsakovė, pripažindama techninio projekto trūkumus, ir jungtinės veiklos partnerės pakeitė Rangos sutarties nuostatas dėl darbų atlikimo termino ir nustatė naują datą – 2020 m. gegužės 28 d. Vis dėlto, net ir pratęsus Rangos

- sutarties galiojimo terminą, darbai nebuvo vykdomi sklandžiai, buvo atsiliekama nuo naujo darbų vykdymo grafiko.
29. Vilniaus apygardos teismas pagal įmonės vadovo ieškinį 2019 m. spalio 28 d. nutartimi UAB „Active Construction Management“ iškėlė bankroto bylą. Bankroto administratorius 2019 m. gruodžio 6 d. raštu informavo perkančiąją organizaciją ir bendraieškes apie iškeltą bankroto bylą pagrindinei partnerei, nurodė, kad ji Rangos sutarties toliau nevykdys, todėl Rangos sutartis laikoma jos atžvilgiu pasibaigusia.
 30. Atsakovė ir likusios partnerės, t. y. bendraieškės, 2019 m. lapkričio mėn. – 2020 m. sausio mėn. tarpusavyje susirašinėjo dėl tolesnio Rangos sutarties vykdymo. Vis dėlto šalys nepasiekė bendro susitarimo, kaip turėtų būti tęsiamas projekto įgyvendinimas. Viena iš šalių nesutarimo priežasčių buvo išsiskyrusios pozicijos, ar atsakovė permokėjo bankrutuojančiai partnerei už jos atliktų darbų dalį ir kaip galima permoka turėtų būti grąžinta.
 31. Perkančioji organizacija 2020 m. sausio 22 d. raštu informavo ieškoves, kad dėl esminio Rangos sutarties pažeidimo – objektas (statybvieta) apleistas ir neprižiūrimas; nepateiktas naujas Rangos sutarties užtikrinimas; atsiliekama nuo darbų grafiko (kai kurie darbai apskritai nevykdomi); neapdrausta rangovo civilinė atsakomybė – nutraukia šią sutartį.
 32. Bendraieškės 2021 m. vasario 21 d. ieškiniu kreipėsi į pirmosios instancijos teismą, kurio prašė: a) *pripažinti atsakovės vienašališką Rangos sutarties nutraukimą dėl jos esminio pažeidimo neteisėtu*; b) *pripažinti, kad Rangos sutartis pasibaigė dėl atsakovės kaltės*; 3) *pripažinti neteisėtu atsakovės sprendimą įtraukti ieškoves į Centrinės viešųjų pirkimų sistemos Nepatikimų tiekėjų sąrašą*.
 33. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu, netenkindamas visų trijų reikalavimų, bendraieškių ieškinį visiškai atmetė. Teismas, be kita ko, nurodė, kad atsakovė pagal Rangos sutartį pirmiausia bendravo kartu su pagrindine partnere, iš jos reikalavo tinkamo sutartinių įsipareigojimo vykdymo, ragino paspartinti darbų atlikimą; kita vertus, apie Rangos sutarties vykdymo problemas nuo 2018 m. birželio 29 d. buvo informuojamos ir bendraieškės, todėl jos vėliausiai 2019 m. liepos mėn. pabaigoje žinojo (negalėjo nežinoti) apie realias projekto įgyvendinimo problemas; be to, jungtinės veiklos partnerės turėjo pareigą domėtis Rangos sutarties vykdymo eiga; ieškovės perkančiosios organizacijos atžvilgiu veikė kaip vienas subjektas, jos pagal teisinį reguliavimą solidariai atsakingos už Rangos sutarties vykdymą; atsakovei nebeliko pagrindo tikėtis, kad ieškovės tinkamai užbaigs Rangos sutarties vykdymą, nes Rangos sutarties nutraukimo metu buvo neatlikta apie pusę suplanuotų darbų.
 34. Dėl ieškovių reikalavimo, susijusio su jų įtraukimu į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, teismas konstatavo, kad jis netenkinamas, nes Rangos sutartis buvo nutraukta teisėtai, o perkančiosios organizacijos neturi diskrecijos neįtraukti tiekėjų (tiekėjų grupės atveju – visus grupės narius) į šį sąrašą, jei viešojo pirkimo sutartis neįvykdyta ar įvykdyta netinkamai, kai ši sutartis nutraukta dėl esminio pažeidimo. Be to, teismas nurodė, kad ieškovės pagal teisinį reguliavimą galės apsivalyti dalyvaudamos kituose pirkimuose, todėl joms neužkertamas juose dalyvauti. Būtent reabilitavimosi procedūros metu ieškovės galės iškelti savo atsakomybę lengvinančias aplinkybes, kurios teisiškai nereikšmingos jas įtraukiant į Nepatikimų tiekėjų sąrašą.
 35. Bendraieškės pirmosios instancijos teismo sprendimą apskundė, tačiau Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus kolegija 2021 m. sausio 21 d. nutartimi atmetė bendraieškių apeliacinį skundą ir paliko nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą. Apeliacinės instancijos teismas iš esmės sutiko su pirmosios instancijos teismo argumentais. Teismas, be kita ko, konstatavo, kad ūkio subjektų reabilitacija (apsivalymas) aktuali ne jų įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą momentu, o tada, kai jie tame sąrašė jau nurodyti.
 36. Perkančiosios organizacijos iniciatyva Viešųjų pirkimų tarnyba 2021 m. sausio 22 d. ieškoves UAB „HSC Baltic“, UAB „Mitnija“ ir UAB „Montuotojas“ įtraukė į Nepatikimų tiekėjų sąrašą.

37. Ieškovės UAB „Mitnija“, UAB „HSC Baltic“ ir UAB „Montuotojas“ 2021 m. vasario 18–22 d. kasaciniam teismui apskundė Lietuvos apeliacinio teismo nutartį. Jų kasaciniai skundai buvo priimti, užvesta kasacinė byla.
38. Ieškovės kasaciniam teismui teikiamuose procesiniuose dokumentuose, *inter alia*, nurodo, kad VPĮ 91 straipsnyje įtvirtintas reguliavimas, net ir pripažįstant iš jo taikymo išplaukiantį tikslą iš viešųjų pirkimų teisinių santykių pašalinti nesąžiningus ūkio subjektus, negali būti aiškinamas taip, jog į Nepatikimų tiekėjų sąrašą patektų tokie daugianarį tiekėją (rangovą) sudarę ūkio subjektai, kurie *de facto* (faktiškai) neatliko darbų pagal viešojo pirkimo sutartį, kai dėl atitinkamų sutartinių prievolių nevykdymo (ar netinkamo vykdymo) tokia sutartis buvo nutraukta (iki bankroto procedūros rangos darbus vykdė išimtinai tik pagrindinė partnerė); priešingu atveju panašios situacijos, kai atitinkamų darbų pagal viešojo pirkimo sutartį nevykdė subrangovas ir atitinkamas jungtinės veiklos partneris, būtų vertinamos nelygiateisiškai, nes subrangovai į Nepatikimų tiekėjų sąrašą traukiami tik tuomet, kai pažeidimas įvykdytas dėl tos viešojo pirkimo sutarties dalies, kuriai jie buvo pasitelkti; teismai, neatsižvelgdami į atitinkamų ūkio subjektų konkrečius veiksmus vykdant Rangos sutartį, t. y. į jų sąžiningumą ir patikimumą, netinkamai taikė VPĮ 91 straipsnį ir pažeidė viešųjų pirkimų principus; VPĮ 91 straipsnio nuostatos taikytinos asmeninės ūkio subjekto atsakomybės pagrindu; Teisingumo Teismo 2021 m. rugsėjo 7 d. sprendime byloje *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras, C-927/19*, nurodyta, kad jungtinės veiklos partneriai už vieno jų veiksmus gali atsakyti tik jei apie juos žinojo, t. y. visų partnerių veiksmai vertinami taikant ne solidariosios, o individualios atsakomybės principą.
39. Atsakovė dėl šalių ginčo dalies, susijusios su ieškovių įrašymu į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, kasaciniam teismui nurodė, kad pritaria teismų padarytoms išvadoms, jog perkančiųjų organizacijų veiksmai šiuo aspektu yra ne diskrecinio, o privalomojo pobūdžio, t. y. perkančioji organizacija neturi pasirinkimo laisvės taikydamą VPĮ 91 straipsnio nuostatas; įgyvendindama šią pareigą, perkančioji organizacija neatsižvelgia į tai, kurio konkrečiai daugianarį tiekėją sudarančio partnerio veiksmai lėmė esminį viešojo pirkimo sutarties pažeidimą; priešingas aiškinimas nesuderinamas su solidariąja jungtinės veiklos partnerių atsakomybe, todėl atsakomybę lengvinančios aplinkybės reikšmingos tik jau į Nepatikimų tiekėjų sąrašą įtrauktiems subjektams reabilituojantis (apsivalantis); atsakovės vertinimu, nėra poreikio kreiptis į Teisingumo Teismą dėl ES teisės aiškinimo, juolab byloje *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centro* buvo sprendžiama dėl kitokio pobūdžio faktinių aplinkybių; bet kokiu atveju negali būti paneigta ieškovių solidarioji atsakomybė.
40. Ieškovės UAB „HSC Baltic“, UAB „Mitnija“ ir UAB „Montuotojas“ 2021 m. kovo 15 d. pateikė kasaciniam teismui prašymą taikyti laikinąją apsaugos priemonę – iki byla bus išnagrinėta kasacine tvarka, išbraukti ieškoves iš Nepatikimų tiekėjų sąrašo.
41. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. kovo 31 d. nutartimi, tenkindamas ieškovių prašymą, pritaikė laikinąją apsaugos priemonę – iki byla bus išnagrinėta kasacine tvarka, išbraukė pirmiau nurodytas ieškoves iš Nepatikimų tiekėjų sąrašo. Ši laikinoji apsaugos priemonė pritaikyta, siekiant iki teismo sprendimo priėmimo išvengti potencialios žalos – ūkio subjektų apsunkinimo dalyvauti kituose viešuosiuose pirkimuose, galimo reputacijos pablogėjimo.
42. Kaip nurodyta pirmiau, kasacinis teismas 2021 m. lapkričio 11 d. daline nutartimi paliko nepakeistas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų dalis, kuriomis atmesti ieškinio reikalavimai dėl Rangos sutarties vykdymo tinkamumo ir šios nutarties nutraukimo teisėtumo. Kasacinis teismas, *inter alia*, pažymėjo, kad byloje nustatytos aplinkybės nesuponavo objektyvų jų negalimumą tęsti Rangos sutarties vykdymo persigrupuojant (tarpusavyje pasidalinant pagrindinės partnerės neįvykdytus darbus) ar šią sutartį pakeitus tiekėjo sudėties aspektu; konstatavo, kad ginčo aplinkybių visuma neleido perkančiajai organizacijai tikėtis, kad Rangos sutartis bus įvykdyta tinkamai, todėl atsakovės sprendimas ją nutraukti dėl esminio pažeidimo pripažintinas teisėtu.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

III. Kasacinio teismo argumentai ir pozicija prejudicinio sprendimo priėmimo procedūroje

Dėl įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą kvalifikavimo ir jam taikytino reguliavimo

43. Šalių ginčas dėl ieškovių įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą kilo aiškinant ir taikant VPĮ normas, *a fortiori* (ypač) šio įstatymo 91 straipsnio nuostatas, ir jų santykį su CK nuostatomis dėl jungtinės veiklos. Ginčo šalių argumentai dėl nacionalinio reguliavimo aiškinimo ir taikymo suponuoja tarpusavyje glaudžiai susijusius teisės klausimus ir kasaciniam teismui kylančias abejones VPĮ nuostatų atitikties ES teisei aspektu dėl to, ar: a) tiekėjų įrašymas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą yra perkančiosios organizacijos sprendimas, kuriam taikoma teisėtumo peržiūros procedūra; b) jei tokį sprendimą galima apskusti, kokie yra jo priėmimo ir teisėtumo vertinimo pagrindai. Atsižvelgiant į tai, šiuos ginčo aspektus reikia nagrinėti kartu.
44. Kaip jau buvo nurodyta, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų ir atsakovės vertinimu, pagal Lietuvoje įtvirtintą reguliavimą (VPĮ 91 straipsnį) perkančiosios organizacijos neturi pasirinkimo laisvės (diskrecijos), ar įrašyti atitinkamą ūkio subjektą į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, jei šis padarė esminį viešojo pirkimo sutarties pažeidimą ir dėl to perkančioji organizacija šią sutartį vienašališkai nutraukė. Perkančiųjų organizacijų veiksmų nediskrecinį pobūdį atspindi jų pareiga pagal įstatymą į aptariamą sąrašą įrašyti visus daugianarį tiekėją sudarančius subjektus – jungtinės veiklos partnerius.
45. Iš tiesų VPĮ 91 straipsnio nuostatų turinys suponuoja vertinimą, kad ūkio subjektų įrašymas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą stokoja savarankiškumo tiek turinio, tiek formos prasme. Tiekėjų įrašymas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą pagal Lietuvos teisinį reguliavimą yra ne atskiras sprendimas, o kito sprendimo vienašališkai nutraukti viešojo pirkimo sutartį teisinis padarinys: jei ūkio subjektas sutarties nutraukimo dėl esminio jos pažeidimo neginčija apskritai ar teismas tokį sprendimą pripažįsta teisėtu, atitinkamas ūkio subjektas, vykdęs šią sutartį vienas ar su partneriais, neišvengiamai įtraukiamas (-i) į Nepatikimų tiekėjų sąrašą.
46. Toks teisinis reguliavimas suponuoja tai, kad, *pirma*, negalimos *de jure* (teisiškai) situacijos, kad perkančioji organizacija dėl esminio sutarties pažeidimo galėtų teisėtai nutraukti sutartį, bet tiekėjas dėl konkretaus atvejo aplinkybių nepatektų į Nepatikimų tiekėjų sąrašą; *antra*, tiekėjas iš esmės gali ginčyti tik vienašalių viešojo pirkimo sutarties nutraukimą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nors bendraieškės ieškinyje pirmosios instancijos teismo prašė, *inter alia*, pripažinti neteisėtu atsakovės sprendimą jas įrašyti į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, tačiau iš tiesų toks sprendimas *de facto* priimtas tik kitą dieną, kai įsiteisėjo apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas. Nors nagrinėjamoje byloje teismai neatmetė ieškovių ieškinio dėl to, kad jos ginčijo dar nepriimto sprendimo jas įtraukti į Nepatikimų tiekėjų sąrašą teisėtumą, tačiau dėl jo ir nesprenė iš esmės.
47. Aptiriamas nacionalinis teisinis reguliavimas neatrodo *per se* nesuderinamas su tiekėjų teisių gynybos veiksmingumu, nes, kaip ir susiklostė nagrinėjamoje byloje, ūkio subjektas gali efektyviai ginčyti vienašalių viešojo pirkimo sutarties nutraukimą, įrodinėdamas, kad jis nepadarė esminio pažeidimo, kad dėl sutarties tikslų nepasiekimo iš dalies atsakinga ir pati perkančioji organizacija ir pan. Vis dėlto šiuo aspektu pažymėtina, kad, pagal Lietuvos teisinį reguliavimą, *pirma*, sutartį dėl esminio pažeidimo galima nutraukti tiek įstatymo, tiek sutarties pagrindu (pastaruoju atveju teismo kontrolės apimtis siauresnė), *antra*, nutraukiant sutartį dėl esminio pažeidimo, iš esmės neatsižvelgiama į sutartį pažeidusios šalies veiksmų subjektyviąją pusę.

48. Kita vertus, Teisingumo Teismo praktika leidžia daryti išvadą, kad sutarties pažeidimą lėmusios priežastys, pobūdis ir kitos aplinkybės yra teisiškai reikšmingos sprendžiant dėl tiekėjų teisės dalyvauti kituose pirkimuose ribojimo. Teisingumo Teismas 2019 m. birželio 19 d. sprendime byloje *Meca*, C-41/18, *inter alia*, pažymėjo, kad pagal Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 5 dalį perkančiosioms organizacijoms turi būti leidžiama pačioms įvertinti veiksmus, kuriuos ekonominės veiklos vykdytojas atliko arba kurių neatliko prieš viešojo pirkimo procedūrą ar per ją, vienu iš šios direktyvos 57 straipsnio 4 dalyje nurodytų atvejų; atsižvelgiant į tai, perkančiosios organizacijos negali būti saistomos prieš tai atlikto pažeidimo tyrimo, nes tai neatitiktų proporcingumo principo, kuris, *inter alia*, suponuoja poreikį vertinti pažeidimo pobūdį, t. y. (ne)reikšmingumą ir pakartotinumą.
49. Kaip jau buvo pažymėta, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ir atsakovė iš esmės remiasi pristatyta teisės aiškinimo taisykle laikydami, kad šioje ginčo stadijoje negalima ir nėra poreikio vertinti ieškovių veiksmų pobūdžio, nes jos galės reabilituotis (apsivalyti), dalyvaudamos kituose pirkimuose. Toks iš nacionalinio reguliavimo išplaukiantis modelis atitinka *Meca* sprendimo *ratio decidendi* (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas), juolab kad vėlesniuose pirkimuose atitinkama perkančioji organizacija gali būti nesaistoma kitos perkančiosios organizacijos vertinimo, bet ne teismo procesinio sprendimo. Jei teismas ūkio subjekto įrašymą į Nepatikimų tiekėjų sąrašą pripažintų teisėtu, abejotina, ar atitinkama perkančioji organizacija galėtų persvarstyti tokį sprendimą ne teismine tvarka.
50. Vis dėlto, kasacinio teismo vertinimu, tokia teismų ir atsakovės pozicija iš tiesų, be kita ko, suponuoja paradoksalią situaciją.
51. *Pirma*, tam, kad būtų galima atsižvelgti į atitinkamo ūkio subjekto atliktų veiksmų pobūdį, toks subjektas pirmiausia turi būti įrašytas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, todėl sutarties vykdymo aplinkybės tampa reikšmingos ne sprendžiant jo įrašymą, o jo išbraukimą *ad hoc* (tam kartui) iš šio sąrašo. Atsižvelgiant į tai, be kita ko, ūkio subjektas, trejų metų laikotarpiu būdamas Nepatikimų tiekėjų sąrašė, gali susidurti su skirtingu jo ankstesnių veiksmų vertinimu. Tai, kad viena perkančioji organizacija tiekėjo, įrašyto į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, pažeidimą kvalifikuos kaip mažareikšmį, *per se* nereiškia, jog prie lygiai tokių pačių išvadų prieis ir kita perkančioji organizacija.
52. *Antra*, pagal tokį modelį dėl ūkio subjekto veiksmų turinio spreštų ne geriausiai apie jo pažeidimą informuota ir žinanti perkančioji organizacija, o kiti pirkėjai, kurie iš esmės vadovausis tik atitinkamo tiekėjo paaiškinimais, nors jie *de jure* nebus suvaržyti kreiptis į perkančiąją organizaciją, nutraukusią netinkamai vykdytą viešojo pirkimo sutartį. Bet kokių atveju galimybė sutarties pažeidimo aplinkybes vertinti tik dėl jau į Nepatikimų tiekėjų sąrašą įrašytų ūkio subjektų nėra pagrįsta teisėtu tikslu ar gerąja praktika.
53. Pažymėtina, kad atsakovė argumentuoja, jog kitoks VPI 91 straipsnio nuostatų aiškinimas, t. y. individualus ieškovių elgesio (veiksmų) vykdamas Rangos sutartį vertinimas, gali būti nesuderinamas su jungtinės veiklos partnerių atsakomybės solidarumu. Teisėjų kolegija tokiais atsakovės pozicijai nepritaria dėl toliau nurodomų argumentų.
54. Solidariosios atsakomybės sprendžiant dėl jungtinės veiklos partnerių patikimumo vertinimo pagal Direktyvos 2014/24 57 straipsnio nuostatas („Pašalinimo pagrindai“) reikšmės klausimą kasacinis teismas jau buvo iškėlęs pirmiau nurodytoje byloje *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras*, tačiau, kaip išaiškino Teisingumo Teismas, perkančioji organizacija turi vertinti kiekvieno ūkio subjekto (partnerio) veiksmus individualiai, *inter alia*, atsižvelgti į galimą konkretaus subjekto žinojimą apie tai, kad su pasiūlymu buvo pateikta melaginga informacija. Kaip teisingai nurodo ieškovė UAB „Mitnija“, VPI 91 straipsnio 1 dalyje *expressis verbis* (aiškiais žodžiais, tiesiogiai) įtvirtinta, kad į Nepatikimų tiekėjų sąrašą įrašytini ir kiti ūkio subjektai, kurių pagėjumais rėmėsi tiekėjas ir kurie su tiekėju prisiėmė solidariąją atsakomybę už pirkimo sutarties įvykdymą pagal šio įstatymo 49 straipsnio 5 dalį, jeigu pažeidimas įvykdytas dėl tos pirkimo sutarties dalies, kuriai jie buvo pasitelkti. Neginčytina, kad jungtinės veiklos

- partneris ir ekonominio ar finansinio pajėgumo skolintojas, iš esmės veikiantis kaip finansinis garantas, nėra tapatūs subjektai, tačiau jei jų abiejų atsakomybė yra solidarioji (pirmojo – CK pagrindu, antrojo – VPI), nėra pagrįstas skirtingas jų veiksmų vertinimas.
55. Kita vertus, jungtinės veiklos partnerių solidarumas VPI 91 straipsnio (Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies g punktas) nuostatų taikymo prasme apskritai yra antraeilis aspektas, jeigu būtų pritarta pozicijai, kad į Nepatikimų tiekėjų sąrašą patenka tik tokie ūkio subjektai, kurių veiksmų individualus vertinimas suponuoja jų pripažinimą nepatikimais (nesąžiningais). Tokiu atveju viešojo pirkimo sutarties nutraukimas dėl esminio pažeidimo *per se* nesuponuotų jų įtraukimo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą (pavyzdžiui, nemokumas, kitų subjektų kaltė, nenugalima jėga ir pan.), todėl nebūtų (neturėtų būti) skirtumo, ar rangovas, netinkamai (į)vykdęs viešojo pirkimo sutartį, veikė vienas ar kaip savarankiškų ūkio subjektų grupė (jungtinės veiklos pagrindu). Priešingu atveju nepagrįstai nepalankesnėje situacijoje atsidurtų daugianariai tiekėjai.
 56. Teisėjų kolegijai taip pat kyla abejonių dėl perkančiosios organizacijos sprendimo ūkio subjektą įrašyti į Nepatikimų tiekėjų sąrašą kvalifikavimo. Pagal Teisingumo Teismo praktiką sąvoka „perkančiųjų organizacijų priimti sprendimai“ turi būti aiškinama plačiai, kaip apimanti iš esmės visus jų sprendimus, neskiriant šių sprendimų pagal jų turinį ar priėmimo momentą; Direktyvos 89/665 1 straipsnio 1 dalies nuostatose nenustatyta jose nurodytų sprendimų pobūdžio ir turinio ribojimo (Teisingumo Teismo 2005 m. sausio 11 d. sprendimas byloje *Stadt Halle ir RPL Lochau*, C-26/03, 28 ir 30 punktai).
 57. Atkreiptinas dėmesys į Direktyvos 89/665 1 straipsnio 4 pastraipą, kurioje, atsižvelgiant į kalbines versijas, įtvirtintos neidentiškos sąvokos. Lietuviškoje ir angliškoje versijoje atitinkamai nurodyta „su sutartimis susiję sprendimai“ ir „contracts decisions“, o prancūziškoje – „les procédures de passation des marchés“. Pastaroji formuluotė iš pažiūros nėra tokia plati, nes susijusi būtent su sutarčių sudarymo (skyrimo) procedūromis, taigi ne tokių sutarčių nutraukimo padariniais. Sąvoka „sutarčių suteikimo procedūros“ visuotinai vartojama ir Direktyvos 89/665 1 straipsnio 2 dalyje. Be to, Direktyvos 89/665 1 straipsnio 3 dalyje, *inter alia*, nurodyta, kad peržiūros procedūrą inicijuoti galintis asmuo bent jau būtų suinteresuotas gauti konkrečią sutartį ir būtų nukentėjęs nuo perkančiosios organizacijos neteisėtų veiksmų.
 58. Akivaizdu, kad nagrinėjamas ginčas kilo ne dėl perkančiosios organizacijos sprendimų, kuriais būtų suteikta ar apribota teisė gauti (sudaryti) konkrečią viešojo pirkimo sutartį, nes Rangos sutartis su bendraieškėmis buvo sudaryta, be to, jų veiksmai lėmė teisėtą atsakovės sprendimą nutraukti šią sutartį. Kita vertus, atitinkamų ūkio subjektų įrašymas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą riboja jų teises sudaryti kitas viešojo pirkimo sutartis taikant Direktyvos 2014/24 57 straipsnio 4 dalies g punkte įtvirtintą pašalinimo pagrindą. Dėl to, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencijos bendrąja tendencija plačiai aiškinti *perkančiosios organizacijos sprendimo* sąvoką, iš esmės būtų pagrįsta šioje byloje nagrinėjamą atsakovės sprendimą priskirti prie Direktyvos 89/665 1 straipsnio 1 dalies 4 pastraipoje įtvirtintų sprendimų.
 59. Jei nacionalinės bylos dalyje ginčijamas perkančiosios organizacijos sprendimas patenka į Direktyvos 89/665 1 straipsnio 1 dalies 4 pastraipos taikymo apimtį, svarbu nustatyti tokio sprendimo teisėtumo vertinimo pagrindus. Ieškovės labiausiai akcentuoja šias aplinkybes, kurių pagrindu būtų galima spręsti apie jų patikimumą, nepriklausomai nuo to, kad Rangos sutartis buvo nutraukta: rangovių sutartinių įsipareigojimų (įnašų) dalis, vykdant viešojo pirkimo sutartį (pagrindinė partnerė turėjo atlikti 65 proc. vertės darbų, kitos – daug mažiau, pavyzdžiui, UAB „Mitnija“ ir UAB „Montuotojas“ – po 5 proc.); aplinkybė, kad iki Rangos sutarties nutraukimo visus darbus vykdė tik pagrindinė partnerė, t. y. ieškovės dar nebuvo pradėjusios atlikti rangos darbų; pradėtos pagrindinės partnerės nemokumo procedūros; tam tikri atsakovės veiksmai, kurie galimai lėmė netinkamą Rangos sutarties vykdymą; kt.
 60. Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmiau nurodytos aplinkybės gali būti svarbios vertinant Rangos sutartį vykdžiusių ūkio subjektų patikimumą jų įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą aspektu. Nors, teisėtai nutraukus Rangos sutartį, aptariamas vertinimas nereikalauja skubos, būdingos

viešųjų pirkimų teisiniams santykiams, tačiau atsakovės padėtis tokiu atveju iš tiesų pasunkėtų lyginant su dabartinio nacionalinio reguliavimo taikymu. Kita vertus, jei pagal sprendimą byloje *Meca* tokį patikimumo vertinimą turi atlikti naujus pirkimus paskelbusios perkančiosios organizacijos, nebūtų nepagrįsta tokio vertinimo našta skirti ir nutrauktą viešojo pirkimo sutartį sudariusiai perkančiajai organizacijai – atsakovei.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 3 straipsnio 5 dalimi, 163 straipsnio 9 punktu, 340 straipsnio 5 dalimi, 356 straipsnio 5 dalimi,

n u t a r i a :

Kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą šiais klausimais:

1. Ar Direktyvos 2014/18 straipsnio 1 dalį, 57 straipsnio 4 dalies g punktą ir 6 dalį bei Direktyvos 89/665/1 straipsnio 1 dalies ketvirtą pastraipą ir 3 dalį (kartu ar atskirai, bet šiomis nuostatomis neapsiribojant) reikia aiškinti taip, kad perkančiosios organizacijos sprendimas įtraukti atitinkamą ūkio subjektą į Nepatikimų tiekėjų sąrašą ir taip tam tikrą laiką suvaržyti jo galimybes dalyvauti vėliau skelbiamuose pirkimuose dėl to, jog šis ūkio subjektas esmingai pažeidė su šia perkančiąja organizacija sudarytą sutartį, yra aktas, kurį galima apskusti teismui?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą yra teigiamas, ar pirmiau nurodytas ES teisės nuostatas (kartu ar atskirai, bet jomis neapsiribojant) reikia aiškinti taip, kad pagal jas draudžiamas nacionalinis reguliavimas ir jo taikymo praktika, pagal kuriuos: a) perkančioji organizacija, nutraukdama viešojo pirkimo sutartį dėl esminio jos pažeidimo, nepriima jokio formalaus (atskiro) sprendimo dėl ūkio subjektų įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą; b) apie būsimą įrašymą į Nepatikimų tiekėjų sąrašą ūkio subjektas nėra informuojamas iš anksto, todėl negali pateikti reikšmingų paaiškinimų, o vėliau veiksmingai jo apskusti; c) perkančioji organizacija neatlieka jokio individualaus sutarties netinkamo vykdymo aplinkybių tyrimo, todėl, jei viešojo pirkimo sutartis buvo teisėtai nutraukta dėl esminio jos pažeidimo, už šį pažeidimą de jure atsakingas ūkio subjektas automatiškai įtraukiamas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą?

3. Jei atsakymai į pirmus du klausimus yra teigiami, ar pirmiau nurodytas ES teisės nuostatas (kartu ar atskirai, bet jomis neapsiribojant) reikia aiškinti taip, kad dėl esminio pažeidimo teisėtai nutrauktą viešojo pirkimo sutartį vykde jungtinės veiklos partneriai (subjektai, sudarę bendrą tiekėją) gali pagrįsti savo patikimumą ir taip būti neįtraukti į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, inter alia, vykdytos sutarties dalies (vertės) dydžio, pagrindinio partnerio nemokumo, šio partnerio veiksmų ir perkančiosios organizacijos prisidėjimo prie sutarties neįvykdymo pagrindais?

Sustabdyti civilinės bylos dalies dėl ieškovių įrašymo į Nepatikimų tiekėjų sąrašą nagrinėjimą iki Teisingumo Teismo sprendimo gavimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Gražina Davidonienė

Sigita Rudėnaitė

Gediminas Sagatys